

1. Trots of nederig

Kerntekst

Want ieder die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden en wie zichzelf vernedert, zal verhoogd worden.

Lukas 18:14b

De lijn van de Bijbel

Wat zegt de Bijbel over trots?

Als je trots bent, dan vind je jezelf goed en belangrijk. Je vertrouwt op jezelf, op je eigen spullen en op je eigen prestaties. Je vindt jezelf knap en bijzonder. Eigenlijk vind je jezelf beter dan anderen. En als je jezelf zo knap en goed vindt, dan denk je al snel dat je de Heere niet meer nodig hebt. Je vertrouwt immers op je eigen verstand en op je eigen hart! Is dat goed? “Nee!” vertelt de wijze koning Salomo in zijn spreukenboek: “Wie op zijn hart vertrouwt, die is een dwaas.” Salomo weet heel goed waar echte wijsheid vandaan komt – van God!

De Bijbel laat zien dat het geen zin heeft om op onszelf, onze slimheid of onze spullen te vertrouwen. Alles komt immers van God? We kunnen zelf niets maken. Alles wat we hebben, hebben we gekregen. (1 Kor. 4:7) Het is de Heere die ons kracht en wijsheid geeft om ons werk te doen. We moeten niet onszelf de eer geven, maar Hem!

Het is dus verkeerd om jezelf te prijzen voor wat je kunt of hebt. Je weet niet eens of je er morgen nog bent. De apostel Jakobus waarschuwt ertegen om trotse plannen te maken. Hij zegt: “Hoe is uw leven? Het is immers een damp, die voor een korte *tijd* verschijnt en daarna verdwijnt. In plaats daarvan zou u moeten zeggen: Als de Heere wil en wij leven, dan zullen wij dit of dat doen. Maar nu roemt u in uw hoogmoed. Al zulk soort roem is slecht.” (Jak. 4:13-16)

Het is niet alleen dom om trots te zijn, het is ook slecht. Het is zonde! De Heere zegt door Salomo in Spreuken 8:13: “Hoogmoed, trots en de verkeerde weg en een mond vol verderfelijke dingen haat Ik.” Er staat dat Hij ‘hoogmoedige ogen’ haat. Wat betekent dat? De Heere haat het zelfs als we met een trotse blik naar anderen kijken. Zelfs al

dénken we alleen maar ‘ik ben veel beter’, dan ziet de Heere het nog en Hij vindt het afschuwelijk. Hij wil dat je Hem de eer geeft en naar Hem toekomt voor raad. Hij kan je echte wijsheid geven. Ga naar de Heere Jezus, Die je laat zien wat echte nederigheid is: “Neem Mijn juk op u, en leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en u zult rust vinden voor uw ziel.” (Matth. 11:29)

Hoe zal het met je gaan...

... als je voortgaat op een trotse weg?

“Slechte mensen en bedriegers zullen *van kwaad* tot erger gaan: zij misleiden en worden verleid.” (2 Tim. 3:13) Uiteindelijk zullen ze omkomen. “Als het echter gebeurt dat u de HEERE, uw God, helemaal vergeet, achter andere goden aan gaat, hen dient en u voor hen neerbuigt, dan verzeker ik u heden dat u zeker zult omkomen. Zoals de heidenen die de HEERE van voor uw *ogen* uitgeroeid heeft, zo zult u *dan ook zelf* omkomen, omdat u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam bent geweest.” (Deut. 8:19-20)

...als je je vernedert?

Je ontvangt genade (Spr. 3:34), wijsheid (Spr. 11:2) en eer (Spr. 15:33, 18:12, 29:23), rijkdom (Spr. 22:4), blijdschap (Jes. 29:19), rust (Matth. 18:2-4) en een plaats in Gods Koninkrijk (Matth. 18:2-4). God zal naar je horen (Ps. 10:17).

Een voorbeeld voor elke dag

Luister naar de volgende verhalen. Is deze persoon trots of nederig? Wat zijn de gevolgen?

Dag 1. Nebukadnezar

Daniël 4:28-37

Nebukadnezar heeft het goed voor elkaar, vindt hij zelf. Hij is heerser over een machtig koninkrijk – iedereen beeft en siddert voor hem. Hij is de baas over de hele wereld – over de mensen, de dieren op het veld en de dieren in de lucht. Hij doodt wie hij wil en laat leven wie hij wil. Hij is rijk, gezond en leeft zorgeloos. Hij vindt zichzelf haast net zo belangrijk als God! Hij is er best trots op dat hij

bijzondere dromen heeft. Hij gelooft, dat het dromen zijn die de goden aan hem gegeven hebben. Weet je wat hij eens heeft gedroomd? Misschien ken je dat verhaal wel. Eenmaal heeft hij gedroomd over een groot beeld en over een steen die het beeld omver wierp. Hij was toen erg ongerust, omdat niemand het kon uitleggen, maar Daniël had het toen allemaal in orde gemaakt. Daniël is een goede dromenuitlegger, vindt Nebukadnezar. Je kunt wel merken dat Daniël de Geest van zijn God heeft. En nu heeft Nebukadnezar weer een nieuwe droom gehad. Het leek wel een beetje op die andere droom. In deze droom kwam ook iets voor dat ‘mooi, groot en sterk’ was en dat later ‘omver’ ging. Luister maar eens, wat Nebukadnezar vertelt aan Daniël: “Ik droomde over een prachtige en sterke wonderboom. Hij was wel zo groot als tot aan de hemel. Er groeiden lekkere vruchten aan, waar iedereen van kon eten. En de grote bladeren gaven lekkere schaduw voor de dieren. Plotseling kwam er een wachter uit de hemel. De wachter riep: ‘Hak die boom om! Laat alleen de wortels in de grond!’ Wat zou dat nou betekenen, Daniël? Wil jij het uitleggen?” O, wat schrikt Daniël van de droom. Hij waarschuwt de koning: “Die boom, dat bent u, koning. U bent net zo groot en zo sterk. Maar dat zal niet zo blijven. God zal uw boom omhakken. U zult worden als een koe en gras eten, totdat u erkent dat de Allerhoogste Heerser u het koningschap heeft gegeven. Breek met uw zonden! Bewijs genade aan de ellendigen!” Doet Nebukadnezar dit? Lees het in Daniël 4:28-37.

- Waar is Nebukadnezar allemaal trots op? Ben jij trots op wat jij hebt bereikt?
- Nebukadnezar heeft een machtig koninkrijk gebouwd, vindt hij zelf. Praat eens met elkaar over ‘de macht hebben’. Wat is macht? Is macht belangrijk in onze tijd? Noem eens wat voorbeelden uit de krant en uit je eigen omgeving (school, straat, klas).
- Wat zijn de gevolgen voor Nebukadnezar? Heeft hij ervan geleerd?

Dag 2. Haman

Esther 5:11-14, 6:6-13, 7:10 en zijn zonen 9:10

“Jongens, moet je nu toch eens luisteren. Raad eens waar ik ben wezen eten? Bij de koningin! Alleen ik, samen met de koning! Maar dat

kan natuurlijk ook niet anders, hè. Weet je wel wat een goede baan ik heb bij de koning? En hoe rijk ik ben? Een goede baan, een goed huis, een grote familie: ik heb maar liefst tien zonen. De koningin heeft haar ogen niet in haar zak. Die snapt heus wel dat ik een aanwinst ben voor het hof. Slim denken, daar komt het op aan. Dat zie je maar weer. En morgen mag ik weer naar het hof om de maaltijd te gebruiken bij de koning en koningin. Ere wie ere toekomt, hè?” Haman knipoogt en wrijft in zijn handen. Het belooft een geweldige week te worden. Een gouden toekomst lacht hem toe. Hij heeft alleen nog één probleem en dat is Mordechai, de jood. Die jood die maar niet wil buigen voor hem. Die hem, de machtige Haman, helemaal niet zo geweldig vindt. Haman wordt alweer boos als hij aan die jood Mordechai denkt. Maar wacht... hij weet wat... hij krijgt ineens een goed plan... Hij zal Mordechai laten doden... nee, niet alleen Mordechai, alle joden... Als hij de joden nu eens verdacht maakt? Als hij tegen de koning gaat zeggen dat het volk een gevaar vormt voor het koninkrijk? Dan zal de koning het vast goed vinden dat alle joden worden gedood en dan is hij meteen van die Mordechai af...

- Welke waarschuwing krijgt Haman? (Zie hoofdstuk 6:13)
- Hoe loopt het af met Haman en zijn zonen? (Zie hoofdstuk 9:10)
Ken je een spreekwoord dat bij dit verhaal past?
- Heb jij weleens geprobeerd een ander kwaad te doen om er zelf beter van te worden?

Dag 3. Mozes, Aäron en Mirjam

Numeri 12: 1-15

Mirjam, de zus van Mozes, vindt het maar oneerlijk. Nu moet Mozes niet gaan denken dat hij belangrijker is dan Aäron en zichzelf. God heeft toch net zo goed tot hen gesproken? Heeft ze vroeger niet bij zijn biezen mandje staan waken, toen de prinses hem uit het water haalde? Hij was maar gewoon een huilend baby'tje, hoor. Klein neusje, zwarte krulhaartjes, een open mondje dat schreeuwde om melk. Een heel lief broertje, maar niet een bijzondere baby. Is zij niet naar huis gerend om haar moeder te halen? Ze heeft toch eigenlijk ook meegewerkt aan Gods plan? Nou dan! Samen met Aäron gaat ze naar Mozes en ze neemt hem eens even onder handen. Ze begint

over die heidense vrouw van hem. Maar Mozes is niet de enige die luistert naar Mirjams woorden. De HEERE hoort het. Hijzelf heeft Mozes aangesteld als leider. Daar mag Mirjam niet aan twijfelen. Zij zou het volk ook afkerig kunnen maken van Mozes. De Heere straft Mirjam met melaatsheid. Zeven dagen moet ze buiten het kamp van de Israëlieten blijven. Iedereen weet waarom ze een week niet verder kunnen trekken. Het wordt een week waarin iedereen kan nadenken over de plaats die God hem geeft. Toch is dit niet het einde voor Mirjam. De HEERE vergeeft haar en geeft haar een nieuwe kans.

- Is Mirjam trots of nederig? Wat vindt zij? Wat gebeurt er met Mirjam? Hoe reageert Mozes op de straf van Mirjam?
- Is Aäron trots of nederig? (vers 11)
- Is Mozes trots of nederig? Hoe noemt de HEERE hem?

Dag 4. De verloren zoon

Lukas 15:11-32

Als je geld hebt en pret kunt maken, dan wil iedereen graag je vriend zijn. Maar zodra je geld op is, wat dan...? Er is een spreekwoord dat zegt: 'In nood leer je je vrienden kennen...' De jongste zoon uit de gelijkenis kan erover meepraten. Hij heeft heel wat 'vrienden' gemaakt in het verre land. Ze hebben samen gezongen, gefeest en gedanst. Lang leve de lol! Er is heel wat geld doorheen gegaan. Maar dan komt de dag, dat de geldzak leeg is. De jongen houdt hem nog een keer op z'n kop, schudt eraan, maar er valt er niet één muntje meer uit! Nu zit hij in de problemen. Waar moet hij van leven? Zullen zijn vrienden hém nu trakteren? Gaan ze iets terugdoen voor al die gezellige avonden? Nee, één voor één zijn ze verdwenen. Het waren geen echte vrienden. Hij heeft geen gezelschap meer, geen geld, geen eten, nog geen varkensschillen om zijn tanden in te zetten. Van een rijke geldschieder is hij een armoedzaaier geworden. Wat zal hij doen? Hij verlangt erg naar huis. Zou zijn vader hem nog willen hebben? Hij heeft niets verdiend, dat weet hij heel goed. Hij heeft zijn vader veel pijn gedaan door zijn gedrag. Toch gaat hij op weg naar huis. Zijn hoofd is niet meer trots opgeheven. Hij staart naar de grond en loopt steeds langzamer. Hoe zal zijn vader reageren? Hij is het niet meer waard om een kind van zijn vader te zijn. Hij hoopt dat hij dan in ieder geval een knecht mag zijn. Maar wat valt het

oneindig mee voor hem! Zijn vader heeft zo ontzettend naar hem verlangd. Hij komt hem tegemoet, kust hem en regelt meteen een grote maaltijd: “Want deze, mijn zoon, was dood en is weer levend geworden!”

- Is de jongste zoon trots of nederig in vers 12? De jongste zoon vindt dat hij recht heeft op de spullen van zijn vader. Wat bedoelen we met ‘ergens recht op hebben’? Had de jongste zoon hier gelijk?
- Is de jongste zoon trots of nederig in vers 21? Hoe komt dat? Hoe reageert zijn vader?
- Is de oudste zoon trots of nederig in vers 29? Wat vindt hij hier van zichzelf en van zijn broer? Vind jij ook weleens dat je meer verdient dan je broer of zus (of vrienden)?

Dag 5. De centurio

Lukas 7:1-10

Is dat niet vreemd? Er komen enkele belangrijke joden uit de synagoge bij Jezus. Ze vragen of hij de slaaf van de centurio wil genezen. Maar de centurio is toch een vijand van hen? Een centurio is een Romein, een hoofdman van wel honderd soldaten. De joden houden helemaal niet van de Romeinen, want die hebben hun land ingepikt! En toch... deze centurio is anders. Deze man houdt van hun volk. Hij heeft hun geld gegeven om een synagoge te bouwen. En nu hij heeft gevraagd of ze Jezus willen roepen voor zijn zieke knecht, doen ze dat maar al te graag. “Hij is het waard dat U dat voor hem doet”, zeggen ze tegen Jezus. Daar denkt de centurio zelf heel anders over. Hij kijkt niet naar de mening van anderen. Hij kijkt niet naar zijn goede daden. Hij kent zijn eigen hart en weet dat daar veel slechte dingen in zijn. Jezus onder zijn dak? Dat kán niet! Hij is zo zondig! Hij zal snel een boodschap sturen en vertrouwt erop dat één woord van Jezus al genoeg zal zijn om zijn slaaf beter te maken.

- Lees Spreuken 27:2. Wat heeft deze tekst te maken met het verhaal van de centurio?
- Wát gelooft de hoofdman precies? (zie vers 7) Jezus noemt het een groot geloof. Wanneer heeft iemand een groot geloof? (zie vers 9)

- Kunnen je klasgenoten en je familie ook van jou zeggen dat jij vriendelijk bent en goed voor hen zorgt?

Dag 6. Adonia

1 Koningen 1:5-10, daarna vers 38-41, vervolgens vers 49-53

Adonia ziet zijn kans schoon. Zijn vader, koning David, is oud en let er niet meer zo goed op wat er allemaal gebeurt in het paleis. Hij ligt maar steeds op bed. Eigenlijk regeert hij niet meer. Het is tijd voor een nieuwe koning, vindt Adonia. Wie kan dat nou beter zijn dan Adonia zelf? Adonia is een knappe kerel om te zien. Hij heeft een sterk eigen leger opgebouwd. De mensen vinden het vast prima als hij zichzelf tot koning uitroept. Adonia regelt een inhuldigingsfeest en nodigt al zijn broers en de dienaren van de koning uit. Alleen... de profeet Nathan, zijn broer Salomo en wat trouwe dienaren van David krijgen geen uitnodiging. Waarom niet? Eigenlijk weet Adonia het best. Salomo is degene die op de troon zal komen na zijn vader David. Dat is allang afgesproken. Daarom houdt Adonia het feest voor hen geheim. Er mogen alleen mensen komen die hém als koning zullen kiezen. Hij laat schapen slachten bij de steen Zohelath (de slangensteen, betekent dat) en de gasten roepen: "Leve koning Adonia!" (vs. 5-10) Als ze klaar zijn met eten, klinken er geluiden uit de stad. "Wat hoor ik toch?" vragen de gasten zich af. "Bazuinen?" Op dat moment komt een boodschapper de tent binnen en vertelt: "Koning David heeft Salomo koning gemaakt!" (vs. 38-41) Alle gasten van Adonia beginnen te beven. Als de koning het hoort, dat ze hier zijn... Hij zal ze als verraders zien! Stilletjes gaan ze weg. Maar Adonia vlucht naar de tempel en pakt de hoorns van het altaar vast. Hij hoopt dat Salomo hem genadig wil zijn. (vs. 49-53)

- Houdt Adonia rekening met zijn vader? Heeft hij het recht om koning te worden? Waarom vindt Adonia zichzelf een goede koning?
- Adonia heeft nooit straf gehad van zijn vader (vers 6). Is dat goed geweest voor hem? Krijg jij weleens straf? Vind je dat nuttig?
- Hoe loopt het met Adonia af? Zie 1 Kon. 2:13-25 (vooral vers 15, 22 en 25)

Dag 7. Naäman*2 Koningen 5:1-14*

Wat is Naäman boos! Daar staat hij nu. Hij is helemaal uit zijn verre land Syrië gekomen. Zijn dienstmeisje heeft verteld dat er een profeet in Israël is, die hem van zijn melaatsheid kan genezen. Heel ver heeft hij gereisd. Maar wat gebeurt er? Die profeet neemt niet eens de moeite om naar buiten te komen. Als een kleine jongen is Naäman weggestuurd. Naäman heeft het zich zo anders voorgesteld. Hij dacht dat Elisa naar buiten zou komen en zou gaan bidden. Misschien zou hij met de handen over z'n melaatse lichaam strijken. Naäman is toch een superbelangrijke generaal! Dan mag je toch wel een betere behandeling verwachten? Iedereen buigt altijd als een knipmes voor hem! Iedereen, behalve die profeet. En nu moet hij zich gaan wassen in die vieze stinksloot, die Jordaan. Er kwam een knecht naar buiten om dat even te vertellen. Nou, geen denken aan! Het is een belediging. Zo voelt Naäman dat, punt uit. Maar Naämans knechten praten hem om: "Als de profeet nu eens iets moeilijks had gevraagd, dan had u het toch gedaan? Nu, doen dan ook zoiets simpels als zeven keer wassen in de Jordaan!" Tegen zoveel logica kan Naäman niet op. Eenmaal.... tweemaal... tot zevenmaal moet hij onder in de Jordaan. God werkt op een verrassende manier, zal Naäman gaan ervaren. Zijn eigen ideeën moet hij inleveren, maar dan vindt hij de genezing die hij zo vurig heeft verlangd.

- Is Naäman een belangrijke man? Vindt hij dat zelf ook? Hoe merk je dat? Waarom wil hij zich niet in de Jordaan onderdompelen?
- Op wie vertrouwt Naäman?
- Wat gebeurt er als hij zich toch vernedert en doet wat de profeet Elisa heeft gezegd?

Verwerking**Zingen:**

- Ps. 14:1: De trotse dwaas zegt in zijn boos gemoed: Daar is geen God.

- De Lofz. van Maria vers 4 en 5: Hoog zijn van gevoelen...trotzen..., maar Hij verhoogt en hoedt het nederig gemoed, waarin Zijn Geest wil wonen.
- UAM nr. 140: Alle roem is uitgesloten.
- JdH. Nr. 476: Niet ik, maar Christus zij geëerd, geprezen.
- AWN III, 16: De laatsten zullen de eersten zijn.
- Lied: Elke dag aan ons gegeven, is een zegen van U, Heer (T.J. van Driel).
- ZBBc nr. 42/JdH. Nr 742: Heer', buig mij als het trotse graan, dat Gij doet bukken voor de wind, maak zo mij door Uw Geestekracht een need'rig en ootmoedig kind.
- ZBBc nr. 88/JdH. Nr. 721: Ik ben 't niet waardig, heilig God, dat Gij U wendt tot mij. Spreek slechts één woord, een lieflijk woord en 'k ben van zonden vrij!

Activiteiten:

1. Zoek een afbeelding van de farizeeër en de tollenaar. Bekijk de houdingen van de personen op het plaatje. Wie is er trots? Wie is er nederig? Hoe kun je dat zien? Loop zelf eens door de kamer als de farizeeër. Herken je dit in je eigen omgeving?
2. Pluk buiten eens wat mooie bloemen en zet ze op een vaas. Bekijk elke dag de bloemen. Hoelang blijven ze goed? Wat heeft dit te maken met het thema? Lees eens Jesaja 40:7-8.
3. De componist G.F. Handel zette onder zijn muziekstukken "SDG". Wat betekenen deze letters?
4. Schrijf een lijstje (of maak tekeningetjes) op papier van dingen waar je trots op bent. Bespreek met elkaar: van Wie heb je dit gekregen?
5. Discussieer met elkaar over de volgende stelling: "Je mag niet trots zijn op je werk."
6. Bekijk met elkaar je fotoboeken van vroeger. Zie jij momenten waarvoor je de Heere kunt danken?

7. Zijn er kinderen in jouw omgeving op wie jij neerkijkt? Bedenk een goede manier om iets fijns voor hen te doen. Een complimentje? Een knutselcadeautje? Een middag samen spelen? Hem/haar kiezen bij gym? Denk hierbij aan Filippienzen 2:3 “*Doe* niets uit eigenbelang of eigendunk, maar laat in nederigheid de een de ander voortreffelijker achten dan zichzelf.”
8. ‘Sorry’ zeggen, is toegeven dat je verkeerd was en je vernederen voor elkaar. Sorry zeg je niet alleen als je iets expres verkeerd deed – je zegt het ook als je per ongeluk iemand bezeert. Iedereen mag ‘sorry’ zeggen tegen elkaar: kinderen tegen kinderen, vaders en moeders tegen kinderen, kinderen tegen hun ouders en vaders en moeders onderling. Oefen dit in huis, door bijvoorbeeld een krulletjeskaart: zet elke keer een krul als iemand ‘sorry’ heeft gezegd (of variatie daarop: handjes met duim omhoog, vaas met steeds een bloem erbij, smileys, enz.). Evalueer aan het eind van de week met elkaar – werkt dit goed voor de sfeer in huis? Bouw dit verder uit. Laat in het vervolg benoemen wat er verkeerd ging: “Sorry, dat.....” Uiteindelijk vraag je elkaar om vergeving: “Ik was verkeerd, wil je het mij vergeven?”

Bidden en danken:

Waarvoor zou je kunnen bidden en danken?

- Heere, dank U voor Uw trouwe zorg en leiding in mijn leven. Ik heb het niet verdiend, want ik wil vaak zelf de baas zijn. Maar wilt U Koning worden in mijn leven?
- Wilt U mij leren om afhankelijk van U te leven en alles van U te verwachten? Geef dat ik niet op mijn eigen kennis vertrouw.
- Wilt U mij een nederig hart geven, dat U gehoorzaamt?
- Wilt U mijn trotsheid vergeven en mij leren buigen voor U en voor Uw Woord?
- Wilt U geven dat ik goed en vriendelijk zal zijn in het omgaan met mijn familie en met andere kinderen? Leert U mij zachtmoedig te zijn in plaats van hoogmoedig.

Inhoud

Aanbeveling	5
Voorwoord	7
Ter inleiding. Hoe werkt dit boek?	9
1. Trots of nederig	24
2. Eigengerechtigheid	34
3. Ik heb het niet gedaan	46
4. Huichelachtig of oprecht	56
5. Koppig of volgzaam	67
6. 'Maak mij Uw gehoorzaam kind'	76
7. Opstandig gedrag, mag dat of niet?	89
8. Spot en minachting	102
9. Vrede in je huis	116
10. Mag je boos worden?	131
11. Mag je boos blijven?	146
12. Over muggen, olifanten, slakken en zout	163
13. Meer, meer, meer	177
14. Rijk, maar hoe?	193
15. Arm en gelukkig	207
16. Eens een dief, altijd een dief?	222
17. Spaarpot of kerfstok	237
Geraadpleegde literatuur en websites	251
Register plaatsen en personen	252